

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 7/1999 vp**

Hallituksen esitys laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 5 päivänä lokakuuta 1999 lähettäessään hallituksen esityksen laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta (HE 88/1999 vp) valmis-televasti käsiteltäväksi hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- ylitarkastaja Jaana Törrönen, sisäasiainministeriö
- ulkomaalaisvaltuutettu Antti Seppälä
- professori Mikael Hidén
- professori Ilkka Saraviita.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislakia muutettavaksi lisäämällä siihen säännökset DNA- eli deoksiribonukleiinihappotutkimuksesta sellaisessa oleskelulupa-asiassa, jossa lupaa haetaan perhesiteen perusteella.

Esitys liittyy vuoden 2000 valtion talousarvioesitykseen.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2000.

Esityksen säätämisyjärjestysperustelujen mukaan lakiehdotuksen kannalta ovat keskeisiä hallitusmuodon 5, 6 ja 8 §. Henkilökohtaisen koskemattomuuden suojan kannalta pidetään keskeisenä, että DNA-tutkimus on asianosaiselle täysin vapaaehtoinen. Lakiehdotus vahvistaa yh-

denvertaisuusperiaatetta, koska DNA-tutkimuksen avulla asianosaiselle varataan mahdollisuus antaa luotettava näyttö sukulaisuussuhteesta. Yksityiselämän suojan kannalta on merkityksellistä, että DNA-näyte ja siitä haettu DNA-tutkimustieto ovat henkilötietolaissa tarkoitettuja henkilötietoja. Jos näitä henkilötietoja käsittelee viranomainen, niiden luovuttamiseen sovelletaan lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta. Hallitus on esittänyt, että lakiehdotuksen säätämisyjärjestyksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto, koska kysymyksessä on perustuslain kanssa läheisessä asiayhteydessä oleva lainsäädäntö.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

DNA-testissä tarvittavan näytteen ottaminen ihmisestä merkitsee puuttumista hallitusmuodon 6 §:ssä taattuun henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja hallitusmuodon 8 §:ssä turvattuun yksityisyyden suojaan. Näytteistä saadun tiedon käyttäminen ja säilyttäminen voi lisäksi merkitä puuttumista yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan (PeVL 7/1997 vp).

Lakiehdotuksen yleiset periaatteet ja tavoitteet vastaavat perusoikeussäännöksistä johtuvia vaatimuksia. DNA-näytteen ottamiselle on muutoin selvittämättä jäävissä sukulaisuustapauksissa selkeästi hyväksyttävä perustelu, eikä tälle toimenpiteelle ole tällöin muuta toimivaa vaihtoehtoa. Näytteen ottamiseen alistuminen ja näytteeseen perustuva tutkimus eivät merkitse oleellista puuttumista perusoikeussuojaan. Ehdotuksen valtiosääntöoikeudellista moitteettomuutta lisää se, että DNA-tutkimus tulee suoritettavaksi oleskeluluvan hakijan tai hänen Suomessa luvallisesti oleskelevan perheenjäsenen-

sä pyynnöstä. Lakiehdotus voidaan valiokunnan käsityksen mukaan näin ollen käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Lakiehdotuksen sisällöstä valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että kaikki esityksen perusteluissa mainitut rajaukset eivät näy 18 e §:n 1 momentin sanamuodossa ja että 18 f §:n 1 momentin loppuosa voitaisiin selvyiden vuoksi muotoilla selkeäksi hävittämismuutokseksi. Lisäksi on vielä syytä arvioida, tuleeko laissa tai sen perusteluissa selventää alaikäisen asemaa DNA-tutkimuksessa, erityisesti kysymystä alaikäiseltä otettavaan näytteeseen tarvittavasta suostumuksesta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotus voidaan käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 1999

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Ville Itälä /kok
vpj. Riitta Prusti /sd
jäsen. Tarja Filatov /sd
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vas
Gunnar Jansson /r
Jouko Jääskeläinen /skl
Paula Kokkonen /kok
Johannes Leppänen /kesk

Hannes Manninen /kesk
Pekka Nousiainen /kesk
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /kesk
Petri Salo /kok
Arto Seppälä /sd
vjäs. Veijo Puhjo /vas
Pekka Ravi /kok.